

LILY GRAHAM

DE VLUCHT UIT HAMBURG

NORTH AUDIO
PUBLISHING

Lily Graham

De vlucht uit Hamburg

Vertaald door Inge Dijkman Dulkes, Taal van Inge

North Audio Publishing

Andere titels van Lily Graham:

Het kind uit Auschwitz

Het geheim van Parijs

De vlucht uit Hamburg van Lily Graham
Oorspronkelijke titel *The German girl*
Copyright © Lily Graham, 2019 en © JP/Politikens Hus A/S (North Audio Publishing) 2023
First published in Great Britain in 2019 by Storyfire Ltd trading as Bookouture

Vertaling Inge Dijkman Dulkes, Taal van Inge
Omslagontwerp Mystical Garden Design
ISBN 9788775716845

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever

North Audio Publishing is onderdeel van JP/Politikens Hus

Voor Lydia, omdat je de allerbeste redacteur bent.

HOOFDSTUK EEN

Noord-Zweden, 1995

De sneeuw kwam vroeg dat jaar en vlijde zich over het bos als een oude beer die zich klaarmaakt voor zijn winterslaap.

Ingrid baande zich een weg door het stille bos. Boven haar hoofd danste het noorderlicht in sierlijk roze en groen.

Ze floot en Narfi kwam met hoge sprongen op haar af. Zijn grote lijf verdween bijna helemaal in de poedersneeuw, waardoor er een wit waas op zijn zwart met bruine vacht kwam te liggen.

‘Kom niet in de buurt van die vos,’ waarschuwde ze hem.

Ze had het pooldier wel gezien daar in de verte, met zijn vacht in de kleuren van het winterlandschap en zijn sluwe blauwe ogen op hen gericht. ‘Ze heeft jongen en ze weet niet dat jij alleen maar wilt spelen.’

Narfi piepte en dartelde er weer vandoor. Hij naderde de vos zo ver als hij durfde.

Ze schudde haar hoofd. Haar wangen waren roze van de kou en aan het uiteinde van haar wimpers zat ijs. ‘Wil je nóg een litteken?’ vroeg ze, terwijl ze met haar want naar zijn snuit wees. Als pup had hij al eens een aanvaring met een wolvenwelp gehad.

Hij stopte en keek haar schuin aan, alsof hij even moest nadenken. Daarna ging hij naast haar lopen.

‘Goed gedaan,’ zei ze. Toen zuchtte ze. ‘Je moet trouwens nog iets doen vandaag. Ik zal je hard nodig hebben.’

Narfi fronste en liet zijn tegenzin blijken met een lichte grom. Zijn mooie bruine ogen schoten aarzelend heen en weer tussen haar en het eenzame rode hutje met de vage, bladderende verf dat aan de rand van het bevroren meer stond. Het was bijna onzichtbaar door de hoge, met sneeuw bedekte berken.

De wandeling op zich was al zwaar en haar bovenbenen deden pijn omdat ze haar voeten steeds uit de hoge sneeuw moest trekken. Maar het vooruitzicht van wat er komen ging, maakte de wandeling nog veel zwaarder.

Bij de deur stond Ingrid even stil en ze leunde met haar hoofd tegen het hout.

‘Hij zou een goede dag kunnen hebben,’ zei ze hoopvol tegen de hond.

Er klonk een ongeduldige snuif. Zelfs Narfi leek niet overtuigd.

Hij had het vuur uit laten gaan.

Ingrids adem vormde wolkjes toen ze de ijskoude hut binnenliep. Op de een of andere manier leek het binnen door het donkere interieur nog kouder dan buiten. Ze vloekte zachtjes. Ze keek fronsend om zich heen naar alle rommel: kranten, oude boeken, tijdschriften, schilderijen, tekeningen, houtsnijwerkjes, vistuig, geweren en conservenblikken zonder etiket. Haar handen jeukten om het allemaal op te ruimen, orde in de chaos te scheppen en de mooie hut weer te laten stralen. Ze wilde de foto’s weer ophangen en de schilderijen en schetsen uitzoeken. Ze wist dat ze rustig aan moest doen, anders zou het haar duur komen te staan. Ze vond hem slapend op de bank in de keuken, opgekruld onder een paar oude jassen.

Van zijn bed moest hij niets hebben, om redenen die zij niet echt begreep. Maar er was eigenlijk heel veel aan Jürgen Anderson dat ze niet begreep. Niet meer, in ieder geval.

Hij werd wakker van haar voetstappen en al na een paar seconden ging hij in de aanval. Zoals gebruikelijk begroette hij de dag en Ingrid met een vloek.

Zijn grijzende haar viel wild om zijn magere, verweerde gezicht en hij had zich al weken niet geschoren. Hij droeg nog dezelfde kleren als de vorige keer. Die kleren had hij waarschijnlijk al een hele tijd aan, want hij rook nogal zuur. Dat was ze niet van hem gewend. Iedere winter nam hij dagelijks een ijsbad,

deels voor zijn gezondheid, deels om iets te bewijzen. Misschien had hij die bewijsdrang nu vaarwel gezegd. Als ze daaraan dacht, voelde ze de tranen prikken. Dat kon ze niet hebben. Niet nu.

Hij was al lastig genoeg zonder de tranen. Hij had er de laatste tijd een gewoonte van gemaakt om moeilijk te doen vanaf het moment dat hij zijn ogen opende totdat hij ze weer sloot. Ze zou onder de indruk kunnen zijn van zijn vasthoudendheid, ware het niet dat ergens diep binnenin die oude, chagrijnige brompot een man zat die ze ooit kende en van wie ze ooit hield.

Zijn stem klonk raspand, toen hij zijn ontstoken ogen opende en haar in zijn keuken zag staan. *För fan i helvete, din jävla idiot!* Moet ik het nog een keer zeggen, Marta? Ik heb het de vorige keer al gezegd en ik heb het je goed duidelijk gemaakt, toch? Ik heb jou niet nodig,' gooide hij eruit. 'Ben je hersendood of zo?'

Ingrid deed haar ogen even dicht en raapte zichzelf bij elkaar. Daarna zette ze haar mand op tafel, met een iets hardere dreun dan nodig was.

Ze ademde diep in en zei tegen hem: 'Ik ben Marta niet.'

Marta was Ingrids nicht. Ze was ook de vorige hulp van de oude man. Je kon wel zeggen dat dat niet goed afgelopen was.

Marta had gezegd dat ze nooit meer één voet bij Jürgen Anderson over de drempel zou zetten. Zelfs niet als hij dood was en iemand hulp nodig had om zijn ontbindende lichaam weg te halen... 'Zelfs dan moet je maar iemand anders zoeken,' had ze gezegd, om te benadrukken dat de 'overeenkomst' eindigde. Daarna was ze naar huis gegaan. Ze had hysterisch gelachen bij het vooruitzicht dat Ingrid het van haar over zou nemen. 'O, hij laat niets van je heel!'

Ingrid had haar koeltjes aangestaard en Marta had snuivend gezegd: 'Ach, dit is ergens wel schattig. Jij denkt dat je stoerder bent dan ik. Kind, ik heb mijn leven niet in de stad doorgebracht, bij de centrale verwarming. Maar hé, ga lekker je gang. Je hoeft alleen niet over een paar dagen huilend en met je staart tussen je benen terug te komen en te zeggen dat je oude nicht je niet gewaarschuwd heeft...'

Dus Ingrid was weggegaan. Ze had gezworen dat ze niet naar Marta zou gaan, wat er ook zou gebeuren met de oude man.

Ze keek naar Jürgen, die grommend zei: ‘Bah, zelfde blonde haar, zelfde bemoeizieke familie.’

‘Marta heeft bruin haar,’ zei Ingrid.

‘Ik heb nooit gezien dat ze het waste, dus wat mij betreft is ze eigenlijk blond.’

Ingrid snoof. Hij was onuitstaanbaar. ‘Ik denk niet dat jij je zorgen hoeft te maken over Marta’s lichaamsverzorging.’

‘Alleen om haar kookkunsten?’

Eerlijk gezegd was dat de oorzaak van het gedoe. Blijkbaar was het geëscaleerd toen Marta eten voor hem had gemaakt. Marta had gevraagd hoe de kip met broccoli smaakte, waarop hij het bord had gepakt, ermee naar buiten was gelopen en het in de sneeuw had gegooid. Daarna had hij iemand geroepen die Obegang heette. ‘Obegang, hier jongen.’ Toen hij Marta’s geschokte gezicht zag, had hij gezegd: ‘Het is een rat, net zo’n lastpost als jij. Maar hém mag ik wel vermoorden.’ Hij had naar het eten gewezen. ‘Bedankt, ik denk dat dit wel gaat werken.’

En toen had Marta het opgegeven.

Ingrid wilde het niet, maar haar mondhoecken krulden op, net als toen haar nicht het verhaal vertelde. Haar nicht begon trouwens onbedaarlijk te lachen toen Ingrid zei dat ze het wel over wilde nemen.

‘Ga ik nog meemaken dat je je fout toegeeft?’ vroeg ze nu aan Jürgen.

‘Waarschijnlijk niet,’ zei hij en er gleed bij hem ook iets van een glimlach over zijn gezicht.

Haar eerste bezoek gisteren had wel een half uur geduurd. Het voelde als een eeuwigheid. Het was haar gelukt om een kopje af te wassen, een deel van de vloer te vegen, wat sneeuw te smelten en zijn jas op te hangen aan het haakje aan de deur. Al die tijd treiterde hij haar en wenste hij haar de ergste dingen toe. Ten slotte gooide hij een van zijn zware laarzen naar haar en zei dat ze moest oprotten. Ze had nog steeds een kleine blauwe plek op haar dijbeen.

Zijn scheldwoorden hadden haar meer pijn gedaan dan de blauwe plek. En dat deden ze nog steeds. Ze had de vorige avond geprobeerd zichzelf ervan te overtuigen dat ze haar droom beter kon opgeven. Haar droom om terug te

verhuizen naar het gehuchtje waar ze was opgegroeid, in het wilde noorden van Zweden. Er woonden maar vijftig mensen in Stjärna, in de regio Västernorrland. Ze kon niet slapen, omdat ze zich afvroeg of ze gek was en of het niet beter was om terug te gaan naar haar kleine grijze appartementje in Malmö, waar ze de afgelopen tien jaar had gewoond. Daar had ze zich veilig gevoeld en ze had er een goede baan als boekhouder gehad. Het leven was comfortabel, maar ook wel saai.

Hier in het noorden ging het leven veel trager. Dat kon ook niet anders, want er was geen supermarkt in de buurt. Alles vroeg tijd en voorbereiding, maar op de een of andere manier leek het leven daardoor ook rijker te worden.

Geen van beiden was erbij gebaat als ze terug zou gaan naar dat veilige leven. Of hij het leuk vond of niet, hij had haar nodig. Hij was meestal nog wel helder, maar de eerste barstjes werden zichtbaar. En als hij haar niet binnenliet, dan moest hij misschien naar een plek waar hij continu in de gaten werd gehouden. Ze was zijn laatste strohalm en er stond voor haar meer op het spel als zij opgaf dan voor de anderen die hij had weggejaagd. Ze moest zorgen dat het lukte. Al sinds haar kindertijd had ze ervan gedroomd om terug te keren naar dit ongerepte stukje aarde. Dit was haar kans. Hij hoefde niet blij te zijn dat ze er was en hem in de gaten hield. Ze hoefden het ook niet goed met elkaar te kunnen vinden. Het enige dat ze moest doen, was zorgen dat hij bleef leven, dat hij at en dat hij zijn hut niet zou laten afbranden. Wat Marta er ook van dacht, zij kon dit. Zelfs als hij haar met de gemeenste woorden zou uitschelden.

Ze rechtte haar rug en trok haar wanten uit. Haar wollen muts hield ze op, het was veel te koud om die af te doen.

‘Ik ga ontbijt voor ons maken en dan...’ Ze kon er niets aan doen; ze liet haar blik door de kamer gaan en wenste voor de zoveelste keer dat de oude man niet voor zo’n simpel leven had gekozen, zonder stromend water en elektriciteit. En ze zei: ‘Dan ga ik meer sneeuw halen om te smelten, zodat je in bad kunt.’

Daarna zei hij allemaal lelijke dingen.

Ingrids wangen werden rood. Ze was het niet gewend dat iemand zo tegen haar praatte en ze wilde hem het liefst een koekje van eigen deeg geven. Maar

in plaats daarvan wierp ze hem een priemende blik toe, sloeg haar armen over elkaar en gaf hem een standje: 'Je hebt het vuur uit laten gaan.'

In de ijskoude winters van Noord-Zweden, als het wel min veertig kon worden, kon zo'n fout je je leven kosten.

Hij leek door haar woorden leeg te lopen als een oude ballon. Hij kromp, alsof hij zichzelf opvouwde. Hij wreef in zijn ogen en zuchtte. 'Ik probeerde wat langer met het hout te doen. Ik wilde vanochtend naar de schuur gaan voor meer hout, maar ik moet in slaap gevallen zijn,' zei hij, terwijl hij met een frons naar de lege houtstapel keek.

Ingrid zei maar niet dat het niet echt uitmaakte of het ochtend was. Het was niet alsof het in dit seizoen 's ochtends lichter was. Ze zou hem dolgraag willen zeggen dat ze gisteren nou juist voor hulp bij dit soort dingen langs was gekomen. Zodat de oude man zich niet midden in de nacht naar de schuur hoefde te slepen om een slee vol hout te halen. Ze perste haar lippen op elkaar en gaf hem niet de preek die ze hem graag zou willen geven. Jürgen bestudeerde de vloer.

Narfi koos het goede moment. Hij merkte de korte impasse op en liep langzaam op de oude man af. Diens ogen lichtten een beetje op toen hij de hond hardhandig aaide.

De hond onderging het waardig, maar zijn ogen waarschuwden Ingrid dat er op heel korte termijn wel een beloning tegenover moest staan.

Ingrid wist niet zeker of het door het licht kwam, maar de woede van de oude man leek afgezwakt. Dus ze kwam hem tegemoet. 'Koffie?'

'Met één klontje,' zei hij. '*Tack.*'

Ze knikte en wilde net naar het keukenkastje lopen, toen hij met krakende gewrichten opstond en zijn hoofd schudde. '*Nej*, Inge, ik maak het wel. Zelfs de hond vindt jouw koffie vies. Dat slootwater dat ze in de stad koffie noemen,' mompelde hij en hij schoof zijn voeten in een paar oude, afgedragen sloffen en schuifelde naar het gasfornuis. 'Dat is gewoon bespottelijk.'

Ingrid onderdrukte een glimlach en bedacht dat het een goed teken was dat hij wist dat ze in Malmö woonde. Na de koffie en het ontbijt zou ze de slee pakken en het hout bijvullen. Ze wist dat hij het niet wilde toegeven, maar die

bezigheid werd steeds moeilijker voor hem en daarom stelde hij het waarschijnlijk uit. Dat en het verontrustende feit dat hij vergeetachtig werd.

Als een oude grammofoon, die moest worden aangeslingerd voordat hij kon spelen, veranderde Jürgen wat meer in de man die ze vroeger kende. Het hielp ook dat hij zich vandaag leek te herinneren wie ze was.

Alsof hij haar gedachten kon lezen, vroeg hij: ‘Waarom draag je Marta’s muts?’

‘Dit ding?’ zei ze en ze raakte de limoengroene muts met oorkleppen aan. ‘O, ze heeft me wat dingen meegegeven, wat “meer praktische” dingen nu ik hier woon. Je kent haar.’

Hij gromde betekenisvol. Toen haalde hij zijn schouders op en zei: ‘Nou, ze heeft geen ongelijk.’ Hij keek weer naar de muts en trok misprijzend zijn lip op. ‘Een mens kan ook té praktisch zijn, hè?’ En dat voor een man die zelf precies drie truien had. Ze haalde haar schouders op. Voor wie was het nou belangrijk, voor de rendieren? Zelfs die waren te druk bezig met zichzelf warm houden.

Jürgen pakte een paar bruine aardewerken bekers uit het keukenkastje en vulde de ketel met water uit het vat op het aanrecht. Daarin had Ingrid een dag eerder sneeuw tot water laten smelten.

Dus daarom dacht hij dat ze Marta was, dacht ze. De muts. Maar ze wist dat dat niet het enige was. Of toch wel? Wat hij ook zei. Ze was hier nu lang genoeg, dus hij had wel kunnen opmerken wie ze was... maar toch leek het nu wat logischer.

‘Alsjeblieft, een echte bak koffie,’ zei hij toen hij haar een mok dikke, zwarte vloeistof gaf.

De ‘echte’ koffie was een goedkope melange uit de supermarkt. Hij was zo sterk dat het Ingrid niet zou verbazen als de lepel smolt.

‘Tack,’ zei ze, blazend voordat ze een slokje nam. Het was eerlijk gezegd lang niet slecht.

‘Misschien kan ik straks je haar knippen?’ opperde ze, terwijl ze een blik wierp op zijn lange, grijze haar.

Zijn blauwe ogen twinkelden. ‘Nee, tenzij je graag over de knie wilt. Ik vond altijd al dat je meer pakken slaag moest krijgen toen je klein was, Inge,

anders zou je maar ideeën krijgen.’

Ze verborg haar glimlach. ‘Volgens mij herinner ik me dat je altijd tegen Far zei dat alleen schurken kleine meisjes slaan.’

‘Pfff,’ zei hij. Hij slurpte luid van zijn koffie en smakte geamuseerd met zijn lippen. ‘Ik ben altijd voorstander geweest van een strenge opvoeding. Ik zou tegen je vader gezegd hebben dat hij je drie keer zo vaak moest slaan,’ verzekerde hij haar met een knipoog en hij hief zijn hand op als een ninja. ‘Je andere opa zal die onbenullige dingen wel gezegd hebben.’

Er speelde een geamuseerde lach om haar lippen. Ze wisten allebei dat ze altijd alleen maar die ene opa had gehad. En dat was meer dan genoeg. ‘Ja, dat zal wel.’

Terwijl de houtkachel rook over het besneeuwde bos blies en de grijze lucht in de loop van de ochtend wat blauwer werd, verdween zijn stugge buitenkant een beetje. En net als het eerste zonnestraaltje na een lange, grijze winter, zag ze weer een glimp van de persoon op wie ze als kind zo dol was geweest. Hij hielp haar de keuken opruimen, de vloer vegen en de jassen ophangen. Ze aten samen in aangename stilte een eenvoudig ontbijt van roggebrood, augurken en hüttenkäse.

Na het ontbijt ging ze naar de schuur, waar ze stevige boodschappentassen vulde met houtblokken die hij de vorige zomer had gedroogd. Ze was opgelucht dat de schuur vol lag met gedroogde blokken en dat er voldoende zou zijn om de rest van het koude seizoen door te komen. Dit was precies een van de redenen voor de bezorgdheid van de familie, omdat het leven hier moeilijk was. En het was nog moeilijker als je net als Jürgen Anderson was en ervoor koos om zo eenvoudig te leven. Er was geen andere warmtebron in zijn huis, geen elektriciteit en geen centrale verwarming. Als zijn houtvoorraad opraaakte, kon dat hem fataal worden.

Het werk was zwaar en ze raakte bezweet, ondanks de ijskoude lucht. Toen ze weer in de hut was, het hout had uitgeladen en het vuur had aangemaakt, kon ze eindelijk haar buitenste laagjes kleding uittrekken.

Haar volgende taak was om nog meer emmers sneeuw te halen en die te laten smelten. Dan kon ze het watervat vullen en een bad voor hem klaarmaken. Daarna keken ze vanuit de knusse hut naar de wereld buiten, terwijl het steeds donkerder werd. De herten baanden zich een weg door het bos in dit bijzondere licht, dat zo kostbaar was en zo snel weer voorbij.

De zaak veranderde toen ze erop stond dat hij in bad ging. Het lukte haar nog zijn overhemd uit te trekken, maar daarna doofde de twinkeling in zijn ogen, net als de ondergaande zon buiten, en begon hij weer te vloeken. Hij haalde uit naar haar handen en armen. Dat deed pijn. Ze beet op haar lip en ze voelde de tranen prikken in haar ogen. Ze was er niet op voorbereid dat het zo pijnlijk zou zijn als hij vergeetachtig werd. Niet dat iemand zijn toestand had verbloed. Deze eens-zo-vriendelijke kluizenaar was nu vaak nors en gemeen. En dat kon ze maar moeilijk verkroppen.

‘Word alsjeblieft rustig, *Morfar*. Je moet in bad. Je begint te stinken.’

‘Ik stink niet!’ riep hij woedend.

Ze zuchtte. Ze pakte zijn overhemd op en duwde het onder zijn neus.

Hij schudde met zijn hoofd als een hond, rukte het overhemd uit haar handen en gooide het op de vloer. ‘Stop, Marta! Ik wil niet dat je hier bent, ik heb niemand nodig, hoor je me? Rot op!’

Narfi begon te blaffen en Jürgen keek ineens verbluft. ‘Bjørn?’ zei hij en hij reikte naar de hond, zich even niet meer bewust van zijn woede.

‘Narfi,’ bracht ze hem in herinnering. ‘En als je wilt dat ik wegga, dan is het heel simpel: stap gewoon in bad en zeep jezelf in,’ zei ze en ze gaf hem een stuk handgemaakte citroenverbenazeep uit de boerderijwinkel in de buurt. ‘Ik draai me wel even om.’

Daardoor zag ze niet dat hij de tobbe omschopte, die ze twintig minuten lang had gevuld met emmers kokend heet water. Ze zag het pas toen alles over de grond klotste en tegen de achterkant van haar benen sloeg.

Ze draaide zich snel om en schreeuwde moord en brand. Hij stond halfnaakt in de hoek en lachte met een plotseling hoog stemmetje. Hij leek wel een klein jongetje.

‘Je zou je gezicht moeten zien, *Kiiken*. Nog beter dan die dag dat we de boot van die ouwe Polga stalen!’ Ze sloeg haar armen over elkaar en hij

giechelde: ‘Kom op, Asta, sinds wanneer kan je niet meer lachen om een grapje?’

‘Ik heet Ingrid,’ zei ze kortaf. ‘En het is niet grappig, het heeft me een eeuwigheid gekost om dat ding te vullen.’ Ze wist dat hij er niets aan kon doen dat hij namen door elkaar haalde. Maar op dat moment had ze niet echt medelijden met hem. Hij stonk nog steeds en het had zo lang geduurd voor dat bad klaar was. Ze zuchtte en pakte de handdoeken en de zwabber om de boel schoon te maken.

Daarna liep ze naar boven en pakte een schoon overhemd en een joggingbroek, die ze in zijn armen duwde. ‘Doe dit aan,’ beval ze, niet in de stemming om ruzie te maken. Ze was zo boos dat het haar niet eens verbaasde dat hij deed wat ze zei. Ze verzamelde zijn oude, vieze kleren om ze in haar eigen hut te wassen. ‘Stink dan maar lekker,’ zei ze met opeengeklemd kaken en ze realiseerde zich dat ze zich net als Marta gedroeg, maar ze kon er even niets aan doen.

Ze trok haar doorweekte skibroek uit. ‘Ik leen een broek van jou om naar huis te kunnen lopen.’ Ze wierp hem een harde blik toe. Ze was in één opzicht niet hetzelfde als haar nicht. Marta was een pittig type en kletste de hele dag door. Ingrid was als een berggeit, klein en ogenschijnlijk vriendelijk. Maar vanbinnen was ze zo koppig als wat en niet bang om haar horens te gebruiken. ‘Ik kom hem morgenochtend weer terugbrengen, dus ik zou maar proberen je erbij neer te leggen.’ Toen voelde ze een steek van schaamte, gemengd met ergernis. Hij kon er niet echt iets aan doen dat hij zo warrig werd. En ze werd iets milder. ‘Red je het? Heb je genoeg te eten?’

Hij rolde met zijn ogen. ‘Met mij gaat het prima. Je hoeft niet op me te passen. Ik heb onderbroeken die ouder zijn dan jij.’

Ze keek hem streng aan. ‘Vergeet niet het vuur aan te houden.’

Ze bukte toen hij één van zijn sloffen naar haar gooide. Daarna floot ze en Narfi liep achter haar aan naar buiten.

Pas veel later, na haar kilometerslange tocht door het bos, wadend door de sneeuw die tot aan haar middel kwam, toen ze in haar eigen kleine hutje was – een van de zeven hutjes in het gehuchtje in het bos bij het meer – realiseerde ze zich dat hij helemaal geen Zweeds had gesproken.

Hij had Dúits gepraat.

HOOFDSTUK TWEE

Hij had haar Küken, kuikentje, genoemd. Het woord bleef maar rondtollen in haar hoofd, als een scherp steentje in een schoen. Door het ongemakkelijke gevoel kon ze aan niets anders meer denken.

Ingrid was zich niet eens bewust van het moment waarop hij een andere taal was gaan spreken. Zij had thuis bijna tien jaar lang Duits gesproken, dus voor haar was de overgang zo normaal als het uittrekken van haar schoenen als ze thuiskwam. Haar vriend Ben was Duits. Ex-vriend, zei ze tegen zichzelf en ze voelde een steek.

Duits praten was in de loop der jaren gewoon voor haar geworden, maar het was niet gewoon voor Morfar. Verre van. Het was de taal die hem ooit zo boos had gemaakt toen zij hem wilde leren, dat hij bijna gewelddadig was geworden.

Het was een oude herinnering, maar de emoties zaten nog erg hoog. Het was zo'n herinnering die iedere keer dat je eraan dacht weer een klein wondje maakte. Ze was nog een kind en woonde in Stjärna. Het was nog voordat ze met haar ouders naar de stad verhuisde voor haar vaders nieuwe baan. Morfar was op een dag binnengekomen in hun hut en had gehoord dat ze Duitse zinnen aan het oefenen was. Ze was negen en het was een verrassing voor haar nieuwe vriendin, Suzie, die met haar familie naar het dorpje was verhuisd. Suzie sprak nog geen Zweeds en ze had het moeilijk omdat de andere kinderen haar maar bleven plagen. En Ingrid wilde haar helpen. Ze had het heel erg leuk gevonden dat haar moeder een tweedehands Zweeds-Duits taalboek had meegenomen en dat ze na haar werk bij de melkveehouder cassettebandjes had gekocht bij de boekenwinkel. Ingrid had geen kans om te oefenen onbenut

gelaten. Ze vond het leuk om met de houten beeldjes te spelen die Morfar voor haar had gesneden en om gesprekjes te voeren bij het haardvuur.

‘Guten Morgen, mein Name is Ingrid. Wie geht’s?’

Plotseling hoorde ze een wild, gesmoord geluid. Toen ze opkeek, zag ze haar geliefde opa, haar Morfar, wit wegtrekken, alsof al zijn bloed via een onzichtbare afvoer was weggelopen. Daarna vloog hij haar ineens aan, met vlammeende ogen en gebalde vuisten. De kleine houten diertjes kletterden op de vloer en ze gaf een gil.

Ze herkende hem bijna niet en kreeg buikpijn van angst.

Hij trok haar ruw aan haar arm omhoog en kwam met zijn gezicht heel dicht bij haar. Toen krijste hij met een strakke mond: ‘STOP! Stop hier onmiddellijk mee! Hoor je mij? IK VERBIED HET JE!’

Ze hapte naar lucht en hete tranen rolden over haar wangen naar haar nek. Ze rilde van schrik. Hij had nog nooit zo tegen haar gedaan. Zijn armen waren altijd alleen maar een veilige haven geweest en zijn ruwe gezicht had altijd alleen maar geglimlacht. Zijn vaardige handen wezen altijd dingen aan, hielpen haar bij het aankleden of sneden speciaal voor haar een houten diertje. Maar nooit dit. Ze waren nog nooit gebruikt om haar pijn te doen.

Ze hapte naar adem, terwijl haar hoofd tolde, op zoek naar een antwoord. Dat kwam niet. Ze begreep het niet. Wat had ze fout gedaan?

Toen hoorde ze het geluid van zware laarzen. Haar vader stormde de kamer binnen. Hij kwam af op Jürgens geschreeuw en Ingrid's luide gesnik. ‘Wat is hier aan de hand? Waarom houd je haar zo vast?’

Jürgen had zich met een verwilderde blik naar hem omgedraaid en werd opnieuw boos. Hij liet eindelijk Ingrid's arm los. Ze had rode striemen van zijn vingers op haar arm. ‘Ik hoorde dat ze aan het praten was in het... aan het praten was in het...’ Hij stopte en sprak het niet uit.

Ingrid's vader keek verbijsterd en hij barstte uit in woede. ‘Aan het prátén?’ Hij schudde zijn hoofd en keek toen verward naar Jürgen. ‘Ze is een kind, Jürgen, en kinderen zeggen dingen... die ze misschien niet zouden moeten zeggen. Wat is er gebeurd?’ vroeg hij aan Ingrid, die over haar arm wreef en tussen het snikken door adem probeerde te halen.